

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kannattaa hallituksen esitysluonnoksen mukaisia lainmuutoksia. Ne vastaavat vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistelevalle työryhmän (OKM/62/0404/2018) esitystä. Vaikka lakiesitys tuo vapaalle sivistystyölle uusia velvoitteita, siinä huomioidaan kuitenkin vapaan sivistystyön ominaispiirteet sekä vahvuudet, joita ovat vapaus, joustavuus ja omaehtoisuus.

Osaamisen tunnistaminen ja mahdollisuus tallentaa tietoja Koski-palveluun edistävät jatkuvan oppimisen integroitumista vapaaseen sivistystyöhön. Tämä voi hyödyttää monia opiskelijoita tekemällä vapaassa sivistystyössä opittuja tietoja ja taitoja näkyviksi. Samalla se tekee näkyväksi vapaan sivistystyön oppilaitosten merkittävää roolia osana jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. On tärkeä lähtökohta, että uudistus tehdään opiskelijan etua ajatellen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kannattaa opintojen laajuuden määrittelyä opintopisteiksi, tietojen ja taitojen kuvaamista osaamisperusteisesti ja opiskelijan osaamisen arviointia. Esityksen mukaisesti koulutuksen laajuus olisi määriteltävä opintopisteinä siten, että 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Vapaassa sivistystyössä ei yleensä arvioida opiskelijoiden osaamista ja opittua. Nyt kun Koski-järjestelmää varten tulee koulutukset arvioida, aiheuttaa se muutoksia toimintaan ja opettajien työnkuvaan. Siksi onkin tärkeää, että lakiesitys lähtee siitä, että toiminta on vapaaehtoista ja arviointia käytetään vain sellaisissa opinnoissa, joihin se sopii. Luontevin arviointitapa kansalaisopiston kursseilla tulee olemaan yksinkertainen merkintä siitä, onko kurssi suoritettu hyväksytysti vai ei. On hyvä, etteivät lainmuutokset edellytä vapaan sivistystyön kaikkien kurssien arvioimista ja tietovarantoihin viemistä 1.8.2021 mennessä, vaan tässä voidaan käyttää harkintaa ja edetä joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Lakiuudistuksen käytännön toteutuksessa oppilaitoksissa on vielä monia avoimia kysymyksiä, jotka tulee ratkoa ja johon olisi hyvä saada valtakunnallista ohjeistusta. Nämä liittyvät mm. siihen, miten opiskelija ilmoittaa tahtovansa arviointia ja suorituksensa viemistä Koski-järjestelmään ja miten oppilaitos ilmoittaa ne opinnot, joissa arviointi ja Koski-järjestelmään vieminen on mahdollista.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Kansalaisopistojen erittäin laajan ja monipuolisen kurssitarjonnan kurssikuvausten muuntaminen osaamisperusteiseksi vaatii aikaa ja resursseja. Koulutuksen ylläpitäjille aiheutuu ylimääräisiä henkilöstökustannuksia toiminnan sopeuttamisesta osaamisperusteiseksi mm. koulutuksen osaamistavoitteiden laatimisesta ja arviointia käsittelevistä henkilöstökoulutuksista, kokouksiin osallistumisesta ja viestinnästä sekä mahdollisesta määräaikaisen projektihenkilöstön palkkaamisesta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toivoo valtion tukea lainmuutoksen edellyttämään kehittämistyöhön.

Vaikka opetushallituksen tarjoama Koski-palvelun käyttöliittymä on oppilaitoksen ylläpitäjälle maksuton, syntyy kustannuksia oppilaitoksen oman tietojärjestelmän eli Helsingin työväenopiston ja Helsingfors Arbiksen käyttämän Cursor-kurssinhallintajärjestelmän ja Koski-palvelun rajapinnan luomisesta. Näiden kustannusten suuruutta on toistaiseksi vaikea arvioida. Olisi hyvä, jos valtio osallistuisi oppilaitosten ylläpitäjien tietojärjestelmien päivityskustannuksiin.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuoritustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Epäselvyyttä koulutuksen järjestäjälle voi syntyä siitä, että tallentamispyyntöjä saatetaan esittää jälkikäteisesti tai liian myöhään osaamisen arviointimahdollisuuksiin nähden. Tähän liittyvä toimintamallin luominen jää esityksessä koulutuksenjärjestäjän vastuulle.

Koski-palvelun ja vapaan sivistystyön käyttämien kurssihallintajärjestelmien rajapinnat täytyy selvittää, jotta kurssihallintajärjestelmästä saadaan tiedot suoraan Koski-palveluun. Koski-palvelun suorakäyttöliittymän kautta voidaan toki syöttää yksittäiset kurssit ja suoritukset. Tämä tarkoittaa kuitenkin kaksinkertaista työtä, kun vapaassa sivistystyössä käytetään omaa kurssihallintajärjestelmää.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

Yhteiskunnallisia vaikutuksia voidaan pitää hyvin kannatettavina. Lainmuutokset tuovat näkyväksi opittuja tietoja ja taitoja. Tiedot ovat ilmaiseksi ja nopeasti opiskelijan käytettävissä ajasta ja paikasta riippumatta, mikä edistää luotettavan tiedon saatavuutta ja saavutettavuutta. Lakimuutos tukee osaltaan myös vähemmistö- ja erityisryhmien opintojen hyväksilukua. Erityisesti vapaan sivistystyön erityistehtävänä oleva maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus on luontevaa viedä Koski-järjestelmään.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

Lakiesityksen perusteluissa kuvataan kattavasti ja hyvin tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutuksia. On hyvä, että opiskelijan pyyntö kurssin arvioimiseksi tulisi tehdä jo koulutuksen alussa. On myös kannatettavaa, että henkilötietojen keruuta ei laajenneta pakolliseksi kaikkeen vapaaseen sivistystyöhön, vaan tässäkin tulee edetä vapaaehtoisuuden kautta. Kun henkilö osallistuu vapaatavoitteiselle kurssille, joka voi antaa viitteitä esim. henkilön poliittisesta tai uskonnollisesta vakaumuksesta, tietojen tallentaminen on sidottu henkilön itsensä tekemään pyyntöön eikä ketään veloiteta tallentamaan henkilön suorittamia kursseja tietovarantoon.

Muut kommentit

Oppivelvollisuuden laajenemisen kannalta on hyvä, että myös vapaan sivistystyön kurssit ovat mukana Koski-järjestelmässä: tämä voi tietyiltä osin helpottaa toisen asteen koulutuksen osaamisen todentamista.

Vapaan sivistystyön opintojen merkitseminen yhteisiin rekistereihin voisi myös antaa tulevassa tutkintoon valmentavassa koulutuksessa (TUVA) opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa jokin osa opinnoistaan vapaan sivistystyön kautta, mikä antaisi lisää joustavuutta opintojen suorittamiseen.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[OKM_Lausunto_liite1.pdf](#)

Seppänen Anne
Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala - Liisa Pohjolainen
toimialajohtaja, Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Helsinki